

Олеся СТОЙКА
(Ужгород, Україна)

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Пандемія коронавірусу та повномасштабні військові дії на території України виявились важким випробуванням для усіх сфер суспільного життя. Не стала винятком і система освіти. Для української освітньої системи це випробування постало ще й своєрідним стимулом, який відкрив вікно нових можливостей, виступаючи каталізатором давно назрілих модернізаційних змін у вітчизняній освіті. Йдеться про розвиток цифрової та дистанційної, зокрема, онлайн освіти. Характерними ознаками розвитку сучасної освітньої системи в

Україні є глибоке оновлення всіх її ланок – від дошкільної до вищої, модернізація змісту освіти, методів навчально-виховної роботи, широке запровадження в освітню сферу сучасних інформаційних та цифрових технологій. Цифрова трансформація освітньої галузі в Україні є ключовим засобом забезпечення широких можливостей навчання й розвитку особистості в умовах кризових явищ. Відповідно до закону України «Про освіту» (2017 р.), Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року, комплексне системне стратегічне бачення цифрової трансформації освіти відповідає засадам реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56), а також пріоритетним напрямом та завданням цифрової трансформації на період до 2023 року, схваленими розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 року № 365–р. Отже, нагальною є потреба осучаснення технологій професійної підготовки фахівців у вищій школі України, що передбачає зміни у меті, змісті, методах і формах організації навчання, а також його контролю і якості [10].

Процес цифровізації освіти стосується насамперед професії вчителя, який не тільки сам має опанувати нові технології, а й долучити учнів до їх результативного використання, передбачити ризики цифрового освітнього простору. Саме тому, професійна підготовка вчителя в умовах цифрового простору, формування у нього цифрової компетентності та цифрової грамотності, набуває значної актуальності [7].

Головною метою цифровізації є досягнення цифрової трансформації всіх сфер вищої освіти з метою підвищення якості вищої освіти. Ця мета зумовлена ідеями, діями та ініціативами, пов'язаними з цифровізацією, яка інтегрована у Концепцію цифрової трансформації освіти і науки, законодавство, освітньо-методичне забезпечення та діяльність кожного працівника ЗВО.

З огляду на пришвидшення цифрової трансформації освіти, у тому числі вищої освіти, 24 вересня цього року набуває чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти» [12]. Відповідно до прийнятого Закону, в Україні запроваджується цифрова взаємодія між органами управління освітою, установами, закладами всіх рівнів та учасниками освітнього процесу, що являє собою комплекс програмно-технічних засобів під назвою «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (АІКОМ).

Завдяки такій взаємодії учасники освітнього процесу мають змогу швидко та ефективно приймати управлінські рішення, формувати та реалізовувати освітню політику. Зокрема, щодо питання розподілу та перерозподілу міжбюджетних трансфертів з державного та місцевих бюджетів, навчання, вступу, відрахування та переведення студентів.

У звіті Європейської комісії щодо проблем освіти та навчання здійснено моніторинг освіти та навчання (Education and Training Monitor 2020) та подано щорічну оцінку Європейською комісією системи освіти та навчання в Європі. Звіт об'єднує останні дані, технічні документи та дослідження, при-

клади політичних заходів у контексті реформування та розвитку системи освіти в різних країнах ЄС. [15] У зазначеному документі запропоновано стратегію розвитку освіти в Європі, акцентовано увагу на концепції цифрової компетенції, розробленою в Європейській структурі цифрової компетенції для громадян, також відомої як DigComp. DigComp (Digital Competence Framework for Citizens) – це структура цифрової компетентності для громадян, яка забезпечує загальне розуміння поняття цифрової компетентності та закладає основу для формування політики цифрових навичок з метою формування суті та досвіду цифрової компетентності. Цифрова компетентність визначається як структурна система, що містить п'ять сфер компетентності: інформаційна грамотність; спілкування та співпраця; створення цифрового контенту; безпека цифрової інформації; вирішення проблем. DigComp пропонує інструменти та засоби для покращення цифрової компетентності громадян, що передбачає готовність до оволодіння та здатність до застосування компетенцій в усіх сферах DigComp. Це стало загальним довідковим інструментом як на європейському, так і на національному рівнях.

Зважаючи на підписання Україною Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом, основні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні поступово узгоджуються з орієнтирами європейського розвитку. Серед них – ініціатива «Цифровий порядок денний для Європи» («Digital agenda for Europe»), яка визначає пріоритетні позиції розбудови інформаційного суспільства в рамках європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого і всеосяжного зростання» («Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth») [14].

Сьогодні цифровізація постає як ключовий фактор удосконалення системи освіти, а цифровізація в умовах кризових явищ, таких як пандемія COVID-19, війна в Україні, надає ланцюг непрямих переваг, зокрема можливість продовження навчального процесу, оптимальне використання часу задля більш ефективного формування ключових компетентностей. Завдяки цифровізації освітній процес стає більш персоналізованим, доступним і гнучким. Це, у свою чергу, забезпечує комфортні умови для самонавчання, ефективного розвитку та кар'єрного зростання. Дане дослідження підтверджує актуальність цифровізації професійної підготовки вчителів та вказує на необхідність подальшої розробки програми дослідження, пошуку більш ефективних шляхів впровадження цифровізації як комплексу інструментів, що оптимізують навчання, забезпечують персоналізацію й автоматизацію рутинних освітніх процесів.

Процес цифровізації професійної підготовки вчителів в окремих країнах Європи вивчений не достатньо, тому дослідження обраної проблеми є актуальним і своєчасним та сприятиме запозиченню всіх сучасних позитивних тенденцій в освітній простір України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. Наукова доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і

механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України» 19 листопада 2020 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. 2(2), 1–6. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-2>

2. Батечко Н. Якість вищої освіти в контексті синергії наукових підходів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2017. № 3–4. С. 12–19. DOI: [https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017\(3-4\)1219](https://doi.org/10.28925/1609-8595.2017(3-4)1219)

3. Білоус О. С. Системний підхід у формуванні творчої активності майбутнього педагога. *Вісник Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2015. № 1(9). С. 227–232.

4. Біляковська О. О. Компетентнісна парадигма якості професійної підготовки майбутніх вчителів в Україні та Республіці Польща. *Наукові записки. Серія. Педагогічні науки*. 2019. Вип. 183. С. 65–69. – URL: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/430>

5. Вовк Л. П. З'ясування дидактичної моделі науки і дисципліни. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2016. Вип. 53. С. 5–10.

6. Годлевська К. Угорський досвід розвитку цифрової компетентності вчителів у контексті сучасних освітніх реформ. URL: https://lib.iitta.gov.ua/724359/1/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB_%D0%9C%D1%83%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%B2%D0%BE_%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_2020.pdf

7. Грицько В.В., Котубей В.Ф. Цифровізація професійної підготовки майбутніх учителів: специфіка протікання та особливості сприйняття студентами. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 121–126. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/38/26.pdf>

8. Драч І. І. Компетентнісно-орієнтовані завдання як важливий чинник формування професійної компетентності майбутніх фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. Вип. 44. С. 127–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_44_19 (дата звернення: 07.08.2021).

9. Дубасенюк О. А., Вознюк О.В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Франка, 2011. С. 94.

10. Закон України «Про вищу освіту». 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 10.08.2021).

11. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку: матеріали методологічного семінару НАПН України (м. Київ, 4 квітня 2019 р.) / за ред. В. Г. Кременя, О. І. Ляшенка; укл. А. В. Яцишин, О. М. Соколюк. Київ, 2019. С. 188–197. URL: http://eprints.zu.edu.ua/29742/1/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B%D1%8E%D0%BA%20%D0%A1_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%B2%20%D0%9D%D0%90%D0%9F%D0%9D_1.03-

[%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BE_cory.pdf](#)

12. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти: Закон України від 27.07.2022 № 2457-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2457-IX#Text>

13. Цифрова трансформація освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>

14. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Освіта і наука». URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalna-rada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>

15. Education and Training Monitor 2020 / <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/en/>